

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr odcinka: 151

Zofia Mitosek

- łączy polonistykę z filozofią

Polecana/Omawiana książka:

Zofia Mitosek: *Pelargonie*¹, Wydawnictwo Literackie,
Kraków 2006.

Bohaterką kolejnego odcinka jest Pani **Zofia Mitosek** - która (jak to zwykle w naszej serii bywa) nie jest szeroko znana. Urodziła się 6 lutego 1943 w Kazimierzu Dolnym, w środku niemieckiej okupacji. Na szczęście Hitlerowskie Niemcy zostały pokonane, a Ona miała możliwość zostać profesorem Uniwersytetu Warszawskiego. Jak to w Polsce bywa – musiała wspinać się po stopniach akademickiej kariery uzyskując dyplomy doktora oraz doktora habilitowanego. Jej specjalnością są teoria oraz historia literatury.

Omawiana książka to notatki autobiograficzne. Tytuł jakby maskujący rodzaj książki. Ma ona 127 stron, mały format, okładki są miękkie. Papier jest dość gruby, niezbyt gładki, od 2006 roku pożółknął na bibliotecznej półce. Wydawnictwo Literackie z Krakowa jest prestiżową oficyną na polskim rynku. Kolorowe pelargonie

¹ SZKARADNIK, Katarzyna, et al. Obrazki z miasteczka w świetle problemu (z) mimesis O Pelargonii Zofii Mitosek. In: *Na boku. Pisarze teoretykami literatury?... T. 4*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2016. p. 87-109.

Artykuł naukowy, profesjonalna analiza omawianej książki.

są pokazane na okładce na tle szarego zdjęcia rynku w Kazimierzu. Na tylnej stronie okładki mamy zdjęcie Autorki oraz krótką notkę o Niej.

Nasza Heroina studiowała polonistykę oraz filozofię na Uniwersytecie Warszawskim, co jest wyjątkowo rzadkim połączeniem. Magisterium w zakresie filologii polskiej uzyskała w 1966, zaś z filozofii w 1968 roku. Na zakończenie eseju podano kilka (wybranych²) publikacji Bohaterki. Jak widać, raczej pracowała samodzielnie. Zakres tematyczny jest szeroki – zgodnie z wykształceniem.

Książka to jakby kolaż-wydzieranka. Wydzieranki eseista wykonywał za zajęciach plastycznych w szkole podstawowej. Tutaj krótkie rozdziały przedstawiają wydarzenia i odczucia Autorki (tylko) z dzieciństwa, które spędziła w Kazimierzu Dolnym.

Książeczka, jak powiedziano, liczy 127 stron, rozdziały nie są numerowane, są na pół strony lub stronę. Jest kilka czarno-białych fotografii. Nie są one podpisane, możemy zgadywać iż jest zdjęcie Bohaterki w wieku około 3 lat, dom rodzinny na zboczu wzgórza, jeden kościółów (Św. Anny), młodzież na pokazie sportowym (1 Maja), resztki cmentarza żydowskiego. Kto zna historię Kazimierza ten wie, że Żydzi stanowili duży procent mieszkańców miasta w okresie międzywojennym³. Tytułowe pelargonie stanowią też tytuł rozdziału drugiego. Eseista nie jest polonistą, nie wie zatem jak fachowo analizować to dzieło, ale generalnie jest niezwykle urocze.

Bohaterka pisze o rodzicach, dziadkach, wujkach oraz ciciach. Było samobójstwo cici w rodzinie, zapewne dziecku trudno takie rzeczy zrozumieć. Opiswane jest miasteczko oraz wydarzenia np. święta kościelne (Wielkanoc, Wigilia, Boże Narodzenie, Boże Ciało); sklepy, targi. Chodziła do przedszkola, do zakonnicy – co nie było tak popularne jak dzisiaj.

Bohaterka pisze o otaczającej wojnie – jakie to straszne i dziwne, że dwuletnie dziecko zapamiętało jakieś obrazy, eseista pamięta tylko jedno wydarzenie z czasu gdy miał 3 lata – podróż z mamą do dziadków tramwajem przez Zabrze, nic więcej.

Ojciec Bohaterki był stolarzem, z własnym warsztatem, z wyrobem różnorodnych produktów, z wielkim zacięciem artystycznym. Po wojnie – socjalizm, a ojciec nadal pracuje na własny rachunek... Towarzysz Bierut i władze wprowadziły wymianę pieniędzy. „Kirkut stał się pastwiskiem” (str. 19) – czyli Autorka pokazuje jak władze komunistyczne traktowały niektóre cmentarze. Żydowski Cmentarz w Bielsku-Białej

² Można wyklikać przez wyszukiwarkę naukowa.scholar.google.com;

³ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dybuk_\(film_1937\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dybuk_(film_1937)); informacja o filmie Dybuk nakręconym w 1937, w Polsce, w języku jidysz, który był kręcony w właśnie w ówczesnym KAZIMIERZU DOLNYM!!!

jest zamknięty – nie jest niszczonej przez złych ludzi, niszczonej ze starości⁴. Strona 31: „w mieście już dawno ich [Żydów] nie ma, moja matka płacze gdy o nich mówi”. Str. 28: „[...] ojciec po nocy nasłuchuje radia Londyn. Generał Anders [...]. Ciocia UNRA ...”, zapewne wielu innych mieszkańców robiło podobnie. Ciocia Tola ... – mąż partyzant we więzieniu.

A zatem co wyłania się z „wydzieranki”?? To jak w przypadku obrazów impresjonistów, trzeba oglądać z pewnej odległości. W przypadku omawianej książki, możemy wywnioskować, że rodzice i krewni byli pracowici, byli patriotami, dzięki własnej ciężkiej pracy mieli dość dobry poziom życia, kochali tzw. małą ojczyznę, czyli miasteczko Kazimierz i jego okolice. Szanowali Państwo Polskie, byli gotowi o nie walczyć! Książeczka obejmuje tylko wspomnienia z dzieciństwa. Ojciec dzięki zdolnościom artystycznym dostawał wiele zleceń, nawet od władz socjalistycznych.

Z strony internetowej (a) /cytowanej poniżej/ dowiadujemy się, że Bohaterka w ostatnich latach pracy wróciła do miasta rodzinnego!!! Tu z mężem kupili dom, mają sad. Bohaterka podaje, że dojeżdża do pracy do Warszawy, a mąż do Kielc.

Eseista był w Kazimierzu Dolnym dwa razy – miasto ma niezwykły urok. Tu mieszkała inna bohaterka serii Maria Kuncewiczowa. Okazuje się, że jej Kuncewiczówka była w pobliżu domu rodziców Bohaterki.

Autorka w jednym rozdziałiku piszę o poglądach swojej mamy o tej sąsiadce, m.in. uważała ją za dziwaczkę z powodu starannego ubierania się oraz „zadzierania nosa”. Nie ma jej teraz – mieszka w USA i mama Bohaterki o tym wiedziała. Dom pisarki był zamieniony na dom wczasowy dla dzieci funkcjonariuszy SB. SB to Służba Bezpieczeństwa/!?!?!/ - specjalna policja w pierwszych latach socjalizmu, do zwalczania przeciwników politycznych, a zatem polskich patriotów oraz wszelkiej opozycji. Bohaterka usprawiedliwia swoją mamę, która czytała prace Kuncewiczowej i liczyła, iż ona jako sąsiadka zostanie uwieczniona na stronach dzieł wielkiej ówczesnej pisarki. Nic z tego, nie znalazła ani słowa o sobie !

Niezwykłe uroczą prozą wspomnieniową, jedyna takiego typu w naszej serii. Książka warta przeczytania.

⁴ Dom Żałoby – na tymże cmentarzu jest udostępniany na wydarzenia artystyczne; eseista był na przedstawieniu Dziadów, w kwietniu 2022 będzie koncert muzyki klezmerskiej.

Z innych źródeł możemy dowiedzieć się iż Bohaterka odcinka obroniła doktorat (w roku 1973) po przedstawieniu dysertacji „Funkcje stereotypów w literaturze” (promotor Stefan Żółkiewski⁵) w Zakładzie Teorii Literatury Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Kolejny stopień naukowy - czyli habilitację - uzyskała w 1982 roku na podstawie dysertacji „Teorie badań literackich. Zarys historyczny”. W 1983 została nominowana na stanowisko **docenta** – dziś już nie ma takich stanowisk. Słowo zostało zapomniane. W 1990 roku – po zmianach ustawowych co do szkolnictwa wyższego – nasza Bohaterka uzyskała stanowisko profesora w Zakładzie Teorii Literatury UW. W 1996 otrzymała **tytuł naukowy** profesora. Nie chodzi tu o interwały czasu, ale nie każdy naukowiec awansuje w drabince akademickiej. Trzeba wykazać się osiągnięciami – których opis można znaleźć na cytowanych stronach internetowych.

Warto dodać iż w latach 1987–1990 – sprawowała funkcję prodziekana Wydziału Polonistyki UW, w latach 2000–2005 była kierowniczką Zakładu Teorii Literatury. Była promotorką 4 prac doktorskich oraz recenzentem 9 prac doktorskich i habilitacyjnych.

Zwykle nasze Bohaterki znają języki obce, to wyróżnia ludzi wybitnych, tych którzy chcą zasłużyć na opinię INTELIGENTA. Pracowała jako lektorka języka polskiego na Université des Sciences Humaines w Strasburgu oraz Université de Provence w Aix-en-Provence. Zatem zna język francuski świetnie, jak wynika ze spisów publikacji Pani Profesor publikowała wiele po francusku, a także po angielsku.

Jesienią 2004 była profesorem wizytującym na Wydziale Literatury Porównawczej na Uniwersytecie Montrealu. W latach **2005-2008** pracowała jako profesor wizytujący oraz dyrektor Centre de Civilisation Polonaise przy Université Paris Sorbonne. To znaczny okres czasu, zwłaszcza w zachodnim środowisku akademickim. Propagowanie nauki polskiej jest (powinno być) tzw. imperatywem środowiska uniwersyteckiego w Polsce... Niestety co myśli „Zachód”, co myśli i robi Unia Europejska nie tak łatwo przewalczyć. Ona dodała pozytywną cegiełkę do naszego *image*.

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_%C5%BB%C3%B3%C5%82kiewski; informacje o Promotorze; wybitny profesor, okresowo minister.

PUBLIKACJE ORAZ LINKI

/niektóre, wybrane/

KSIĄŻKI

1. MITOSEK, Zofia. *Teorie badań literackich*. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2004.
2. MITOSEK, Zofia. *Literatura i stereotypy*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1974.
3. MITOSEK, Zofia. *Teorie badań literackich: przegląd historyczny*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1983.
4. MITOSEK, ZOFIA. Mickiewicz, Napoleon i Francuzi. *Pamiętnik Literacki*. Wrocław, 1998, 13-25.
5. MITOSEK, Zofia. *Adam Mickiewicz w oczach Francuzów*. WN PWN, Warszawa 1999.
6. MITOSEK, Zofia. *Mimesis: zjawisko i problem*. WN PWN, 1997.

ARTYKUŁY MAUKOWE

7. MITOSEK, Zofia: Ingarden ponowoczesny?. *Teksty Drugie*, 1999, 6: 83-90.
8. MITOSEK, Zofia: Mesjanizm postmodernistów. *Teksty Drugie*, 2001, 1: 18-32.
9. MITOSEK, Zofia, Marta Skwara: „Kąg transcendentalistów amerykańskich w literaturze polskiej XIX i XX wieku. Dzieje recepcji, idei i powinowactwa z wyboru. *Przestrzenie Teorii*, 2005, 5: 311-316.
10. MITOSEK, Zofia: Obszary porównań (nowoczesne praktyki komparatystyczne). *Teksty Drugie*, 2002, 4: 98-102.

O BOHATERCE

- (a) <http://wkazimierzudolnym.pl/prof-zofia-mitosek.html>; (zdjęcie) oraz osobiste refleksje.
- (b) https://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Mitosek; na portalu Wikipedia (zdjęcie) + spis wybranych publikacji. W tym także prace redakcyjne.
- (c) <https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=57778&k=xbct2k>; na portalu <<Nauka Polska>>, np. dane o doktoratach obronionych pod Jej kierownictwem/promotorstwem.
- (d) <http://bibliografia.uw.edu.pl/g2/main.pl?mod=s&a=1&s=4415&imie=Zofia&nazwisko=Mitosek>; bibliografia artykułów w czasopismach – w tym w języku francuskim oraz angielskim, także rozdziały w książkach.
- (e) JEZIORSKA-HAŁADYJ, Joanna; PIETRZAK, Przemysław. Zofia Mitosek. Zjawisko i problem. *Przegląd Filozoficzno-Literacki*, 2015, 1 (41): 15-22.
- (f) Dziadek, Adam: "Zofia Mitosek, Poznanie (w) powieści—od Balzaka do Masłowskiej. Kraków (2003)." *Pamiętnik Literacki. Czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej* 3 (2006): 211-216.
- (g) <https://www.youtube.com/watch?v=mUDcJlJgtXw>; parada wojsk Ukraińskich.

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

Sorbona - Paryż

Przedstawiciele **polonii** francuskiej na schodach budynku uniwersyteckiego - fotografia grupowa. Widoczni m.in.: profesor Marian Zdziechowski, profesor Zygmunt Zaleski oraz Władysław Mickiewicz (1925).

U honorowani doktorzy honoris causa Sorbony. Stoją od lewej: profesor Dewey, **profesor Tadeusz Zieliński**⁶, profesor Charlety, profesor Zeeman.

⁶ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Zieli%C5%84ski_\(filolog\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Zieli%C5%84ski_(filolog)); zmarły w 1944 w Bawarii.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Pisarz Cezary Jellenta⁷ wygłasza odczyt popularyzujący kulturę i literaturę polską na Uniwersytecie Paryskim Sorbona (1926).

KAZIMIERZ DOLNY

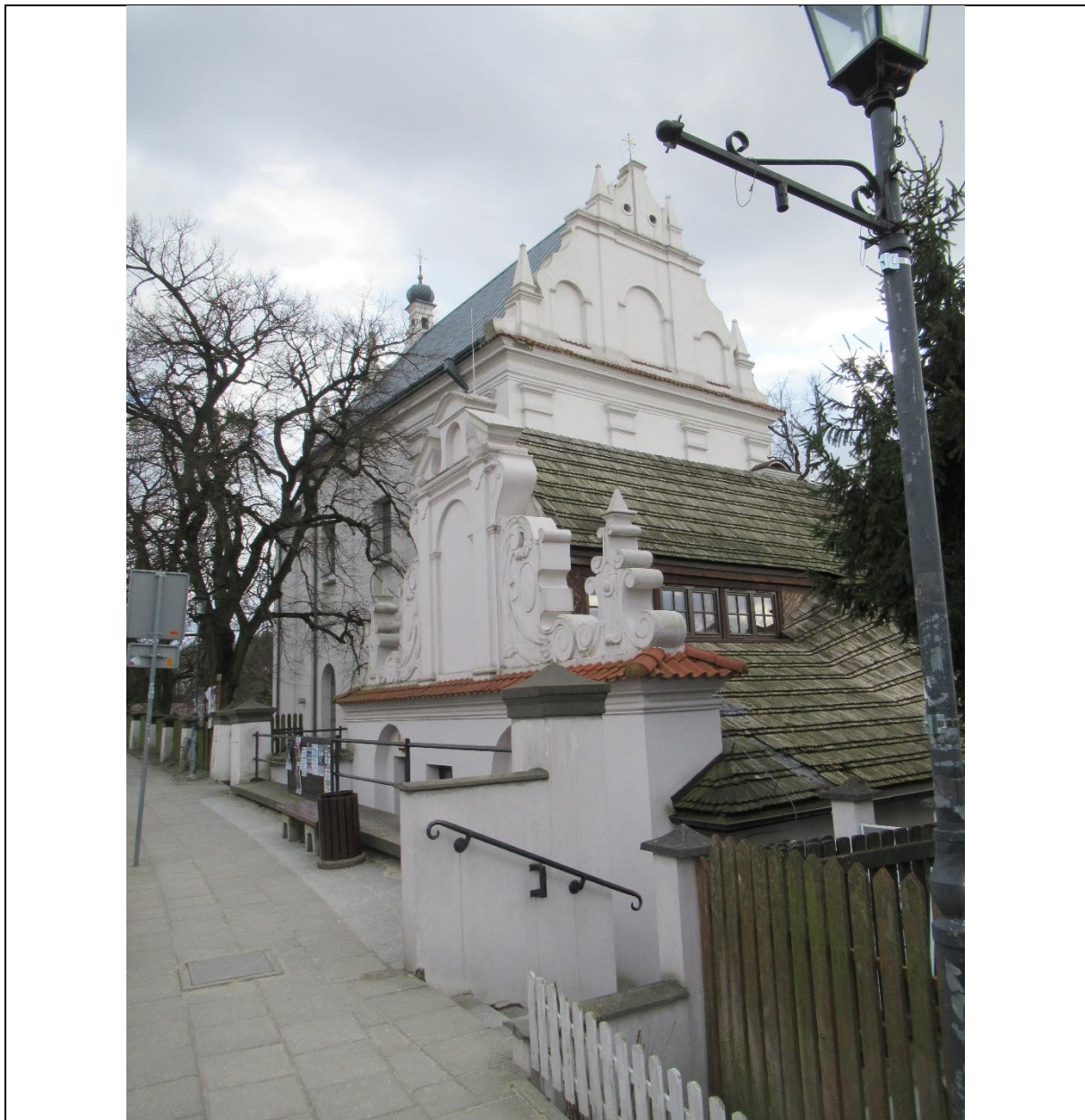

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Cezary_Jellenta; o krytyku literackim.

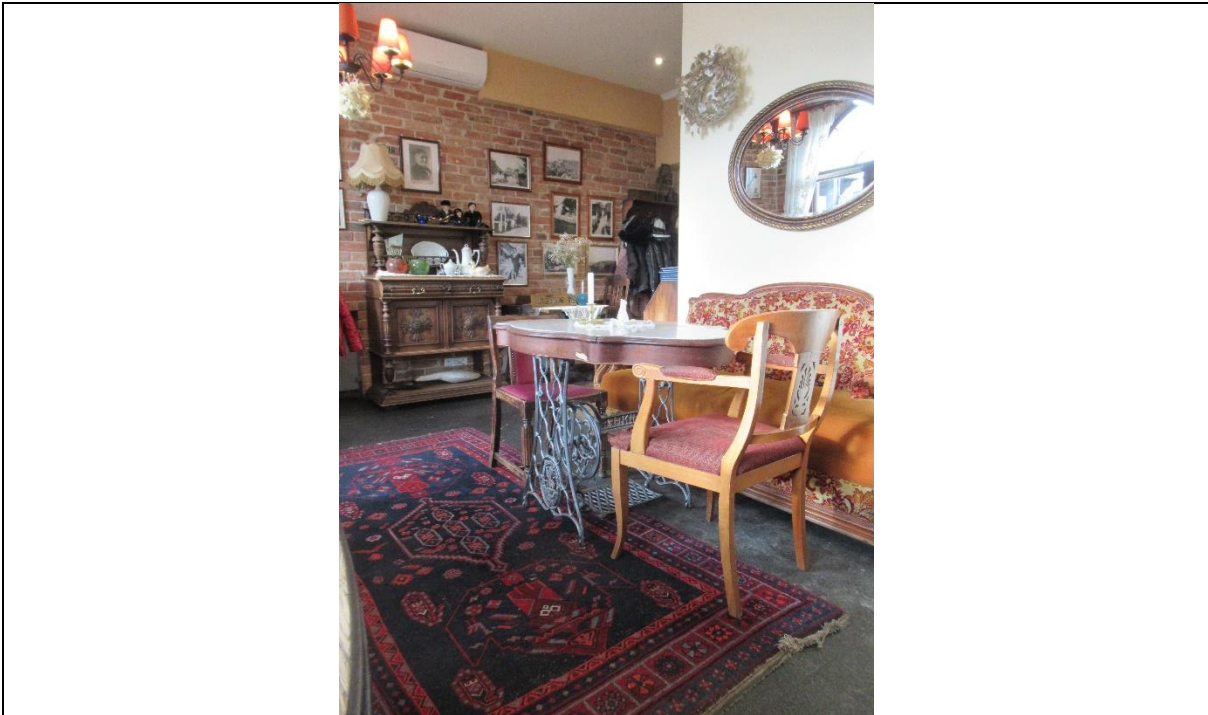

Czas się zatrzymał w Kazimierzu

Jakie różne miejsca można znaleźć z Kazimierzu....

Zdjęcia wykonał eseista Stan Zawiślak.